

کتاب «حرف‌هایی با دخترم درباره اقتصاد» در اتاق بازرگانی تبریز نقد و بررسی شد

نگاهی انسانی و روایت‌محور به اقتصاد

۲۸ امین نشست نقد ادبی کتاب ماه تبریز با موضوع بررسی کتاب «حرف‌هایی با دخترم درباره اقتصاد» نوشته «یانیس واروفاکیس»، با حضور اساتید دانشگاهی و جمعی از علاقه‌مندان به حوزه‌ی کتاب و اقتصاد، در محل اتاق بازرگانی تبریز برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، کتاب «حرف‌هایی با دخترم درباره اقتصاد» توسط یانیس واروفاکیس نوشته شده و ترجمه فارسی آن توسط فرهاد اکبرزاده توسط انتشاران «بان» منتشر شده است، با زبانی ساده و صمیمی، مفاهیم اقتصادی را توضیح می‌دهد و به بررسی تاریخ مختصر نظام سرمایه داری و تأثیرات آن بر نابرابری و اقتصاد جهانی می‌پردازد. این کتاب تلاش می‌کند اقتصاد را از انحصار متخصصان خارج کرده و امکان فهم و نقد آن را به عموم مردم، به ویژه نسل جوان بدهد.

گفت وگو، جوهره ی دموکراسی

محمد ابراهیم پور نمین، استاد دانشگاه در حوزه ی ادبیات، با اشاره به ویژگی های شخصیتی و فکری یانیس واروفاکیس، نویسنده ی کتاب، گفت: واروفاکیس شخصیتی متفاوت و جالب توجه دارد که این ویژگی را می‌توان از نوع پوشش، حضور در محافل عمومی و سبک رفتارش در گفت وگوها دریافت.

ابراهیم پور در ادامه با مقایسه ی این کتاب با آثار مشابه در سنت ایرانی، به ویژه قابوس نامه، گفت: هرچند هر دو کتاب پیام‌هایی اخلاقی و تربیتی دارند، اما تفاوت مهم آن‌ها در نوع نگاه به مخاطب است. در قابوس نامه، فرزند با لحنی آمرانه و با واژه‌هایی چون «بدان ای پسر» و «بفهم ای پسر» مورد خطاب قرار می‌گیرد، حال آن‌که واروفاکیس فرزندش را جاهل نمی‌داند، بلکه تلاش می‌کند مفاهیم اقتصادی را با زبانی ساده و همراه با احترام منتقل کند.

وی افزود: واروفاکیس گفت وگو را یکی از اصول بنیادین دموکراسی می‌داند. از نگاه او، حتی گفت وگویی که به نتیجه نرسد، نیز ارزشمند است، چرا که نشان‌دهنده به رسمیت شناختن انسانیت طرف مقابل است.

ابراهیم پور با تأکید بر نقش کلیدی اقتصاد در زندگی بشر گفت: واروفاکیس معتقد است اقتصاد آنقدر مهم است که نمی‌توان آن را به دست اقتصاددانان سپرد، چرا که تأثیر آن در سرنوشت همه ی افراد جامعه اجتناب‌ناپذیر است. به همین دلیل، اگر مباحث اقتصادی پشت درهای بسته و بدون مشارکت عمومی پیش بروند، جامعه دچار شکاف طبقاتی عمیق خواهد شد؛ شکافی میان نخبگان ۵ درصدی و اکثریتی که از تصمیمات کلان بی‌اطلاع‌اند.

وی همچنین به نگاه انتقادی نویسنده نسبت به ارتباط میان اقتصاد و سیاست اشاره کرد و افزود: واروفاکیس تصریح می‌کند که نمی‌توان از اقتصادی سخن گفت که از سیاست جدا باشد. او تأکید دارد که اقتصاددانان نیز گاه دچار اشتباه می‌شوند و نباید آن‌ها را مرجع مطلق تصمیم‌گیری دانست.

ابراهیم پور در پایان با نقل قولی از نویسنده ی کتاب گفت: گرچه دموکراسی‌ها ناقص، ناکارآمد و حتی گاه فاسد هستند، اما همچنان تنها شانس ما برای حفظ آزادی و کرامت انسانی‌اند. از نگاه واروفاکیس، دموکراسی ابزاری است که روح آن، آزادی انسان است.

رابطه ی دموکراسی و نظام سرمایه داری

محمدباقر بهشتی، استاد اقتصاد دانشگاه تبریز، در این نشست با اشاره به روند تاریخی شکل‌گیری نظام بانکی، اظهار داشت: در این کتاب به چگونگی پیدایش اقتصاد در تمدن‌های مختلف پرداخته شده، اما از دوران پیشا‌تمدنی که به دوران برده داری معروف است، غفلت شده است.

بهشتی همچنین با اشاره به رابطه ی دموکراسی و نظام سرمایه داری خاطرنشان کرد: پایه و اساس دموکراسی، نظام سرمایه داری است. متأسفانه در جامعه ی امروز ما درک درستی از مفهوم آزادی وجود ندارد؛ در حالی که حتی در دل دموکراسی نیز نوعی محدودیت نهفته است، چرا که آزادی نباید به معنای آسیب زدن به آزادی دیگران تعبیر شود.

اقتصاد مهم‌تر از آن است که به اقتصاددان‌ها سپرده شود

ساسان نیک رفتار خیابانی، پژوهشگر حوزه ی علوم اجتماعی، در این نشست، «کتاب حرف‌هایی با دخترم درباره اقتصاد» را از جنبه ی جامعه‌شناسی تجزیه و تحلیل کرد و گفت: این کتاب رویکرد داستان‌گونه دارد که با بهره‌مندی از اسطوره‌ها، فیلم و داستان‌های تاریخی مطلب رو به خوبی به خواننده منتقل می‌کند.

وی با بیان اینکه این کتاب، به شدت از منظر جامعه‌شناسی نگاشته شده، ادامه داد: در جامعه‌شناسی هیچ امری ذاتی نیست و لذا هر امری اجتماعی است. همچنین ما در جامعه‌شناسی برخلاف علوم روانشناسی، زیست‌شناسی و اقتصاد نظم طبیعی نداریم ولی سیستم درصدد القای نظم طبیعی است که نابرابری، ناعدالتی و بی‌نظمی را با این امر توجیه کند.

وی جمله ی «اقتصاد خیلی مهم‌تر از آن است که آن را به اقتصاددان‌ها بسپاریم» را کلیدی‌ترین مفهوم این کتاب عنوان کرد و افزود: متأسفانه ما از اواخر قرن هجدهم شاهد غلبه افکار پوزیتیویستی در علم هستیم که هرکسی باید از طریق فرمول و اثبات کردن سخن علمی خود را مطرح کند.

نیک رفتار خیابانی با اشاره به نظریه ی ماکس وبر، جامعه‌شناس در رابطه با سیطره ی عقلانیت ابزاری و همچنین غلبه ی تفکر پوزیتیویستی در اواخر قرن 18 و بخصوص قرن 19 گفت: این مسئله باعث شد، علوم انسانی و اجتماعی مجبور به محدود کردن خود، به مباحث علمی قابل اثبات شوند.

اقتصاد را نمی‌توان جدا از سیاست تحلیل کرد

حسین زمانی، محقق حوزه ی کسب وکار، در این جلسه با نقد محتوای کتاب «حرف‌هایی با دخترم درباره اقتصاد»، اظهار داشت: این اثر در واقع چندان به مسائل اقتصادی به صورت تخصصی نمی‌پردازد و بیشتر رویکردی عمومی و غیرتحلیلی دارد؛ بنابراین نمی‌توان آن را یک کتاب کاملاً اقتصادی دانست.

وی با اشاره به خاطره ای از دوران دانشجویی خود، اقتصاد را «علم مادر» خواند و افزود: در سال‌های نخست پس از پیروزی انقلاب اسلامی، علم اقتصاد در کشمکش میان دیدگاه‌های مختلف سیاسی گرفتار شد و همین امر، زمینه‌ساز بروز چالش‌ها و مشکلات اقتصادی در کشور شد.

زمانی در ادامه با بیان یک تشبیه گفت: فرصت‌های اقتصادی مانند ابرهای آسمان‌اند؛ زودگذر و ارزشمند. باید این فرصت‌ها را به درستی شناخت و برای تحقق اهداف اقتصادی

به موقع اقدام کرد.

این محقق حوزه ی کسب وکار با اشاره به تأثیر اخبار و تحولات سیاسی بر اقتصاد، اظهار داشت: رویدادهای سیاسی، چه در سطح خرد و کلان و چه در حوزه ی روابط بین الملل، تأثیر مستقیم بر شاخص های اقتصادی دارند. از این رو، نمی توان اقتصاد را مستقل از سایر مسائل اجتماعی و سیاسی بررسی کرد.

نگاهی انسانی و روایت محور به اقتصاد

سولماز سلحشور در معرفی کتاب «حرف هایی با دخترم درباره اقتصاد» اثر یانیس واروفاکیس، آن را اثری توصیف کرد با زبانی ساده، صمیمی و عمیق، مفاهیم پیچیده اقتصادی را برای ذهن پرسشگر نسل جدید توضیح می دهد.

وی افزود: این کتاب مجموعه ای از نامه هایی است که نویسنده که یک پدر است، برای دخترش که دور از او زندگی می کند، نوشته است. هدف او این است که بدون ایجاد ترس و اضطراب، دنیای ناعادلانه اقتصاد امروز را برای فرزندش شرح دهد و در عین حال امید به آینده ای آزادتر و برابرتر را در دل او زنده نگه دارد. سلحشور اظهار می کند: واروفاکیس در این اثر، فقر را نتیجه ی بی لیاقتی افراد نمی داند، بلکه آن را محصول نابرابری هایی می داند که از زمان انقلاب کشاورزی تاکنون در ساختارهای اقتصادی نهادینه شده اند.

او در ادامه با زبانی داستانی و تمثیل گونه به توضیح مفاهیمی همچون بازار، اقتصاد، عرضه و تقاضا، و سرمایه داری می پردازد.

وی یکی از نکات برجسته ی کتاب، را طرح این پرسش کلیدی دانست که «آیا سرمایه داری به نفع اکثریت است یا اقلیت؟» و افزود: واروفاکیس بدون قضاوت در مورد این مفهوم، روند تاریخی شکل گیری سرمایه داری را از طریق توضیح پیدایش شرکت ها، بانک ها و مفهوم مالکیت خصوصی به تصویر می کشد. سلحشور گفت: «حرف هایی با دخترم درباره اقتصاد» کتابی است برای تمام کسانی که می خواهند دنیای نابرابر امروز را بهتر بشناسند، به ویژه برای والدینی که دغدغه ی آینده فرزندان شان در دنیایی عادلانه تر را دارند.

سواد اقتصادی؛ یکی از ارکان توسعه ی پایدار

محمد نژادکاظم، استاد دانشگاه، در این جلسه بر نقش مؤثر کتاب و کتاب خوانی در توسعه و پیشرفت جوامع تأکید کرد و گفت: توسعه ی پایدار هر جامعه و کشوری نیازمند آگاهی و سطح مناسبی از سواد است، و تحقق این امر در گرو گسترش فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی است.

وی با اشاره به جایگاه مسائل اقتصادی در شاخص های سواد از منظر یونسکو و نقش مدیریت مالی در زندگی فردی و اجتماعی، خاطرنشان کرد: هرچه میزان آگاهی و تولید علم در جامعه افزایش یابد، روند توسعه و پیشرفت نیز با شتاب بیشتری همراه خواهد شد.

نژادکاظم افزود: در این مسیر، شناخت و درک مسائل اقتصادی یکی از ارکان مهم و تأثیرگذار در فرایند توسعه به شمار می رود.